

DECIZIE

29 noiembrie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

În componență:

Președintele ședinței, judecătorul – Valeriu Doagă
Judecătorii – Tamara Chișca-Doneva, Maria Ghervas
Galina Stratulat, Mariana Pitic

examinând recursul declarat de întreprinderea de stat „Portul Fluvial Ungheni”
împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 11 mai 2017,

adoptată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Iurie Proțap
împotriva întreprinderii de stat „Portul Fluvial Ungheni” cu privire la anularea
ordinelor de sancționare disciplinară, restabilirea în funcția anterior deținută,
încasarea salariului pentru absența forțată de la muncă și repararea prejudiciului
moral,

c o n s t a ț ă

La 23 iulie 2015, Iurie Proțap a depus cerere de chemare în judecată împotriva
întreprinderii de stat „Portul Fluvial Ungheni” (denumirea prescurtată ÎS „Portul
Fluvial Ungheni”) cu privire la anularea ordinelor de sancționare disciplinară și
repararea prejudiciului moral (f.d. 3-4 vol. I)

În motivarea acțiunii menționează că, prin contractul individual de muncă
nr.10/12 din 01 iunie 2012 a fost angajat în funcția de jurist în cadrul
ÎS „Portul Fluvial Ungheni”.

Ulterior, prin ordinul nr. 26 emis de ÎS „Portul Fluvial Ungheni” la 04 iunie
2015, pentru încălcarea disciplinei muncii prin neexecutarea obligațiilor de
serviciu, a fost sancționat disciplinar cu mustrare, pe motiv că a refuzat să participe
la efectuarea controlului instituit prin ordinul nr. 16 din 24 aprilie 2015 și fiind
desemnat în calitate de membru al comisiei s-a eschivat de la executarea acestui
ordin și participarea la efectuarea controlului, fapt ce a îngreunat și tergiversat
luarea măsurilor necesare pentru înlăturarea încălcărilor, abuzurilor depistate de
comisie și repararea prejudiciului material cauzat întreprinderii.

Relevă reclamantul că, prin ordinul nr. 16 din 24 aprilie 2015 s-a instituit
comisia pentru verificarea bunurilor, mijloacelor fixe, corectitudinii operațiunilor
economice efectuate în perioada 2012-2015 în cadrul întreprinderii. Însă, în calitate
de membru al acestei comisii nu a participat la efectuarea controlului, iar la 27
aprilie 2015, fiind convocată ședința comisiei, președintele acesteia l-a impus să
semneze procesul-verbal și actul din 27 aprilie 2015, care conțineau concluzii
ilegale și propunerea de demitere din funcție a administratorului-interimar.

Susține reclamantul că, împreună cu alți doi membri ai comisiei au refuzat semnarea procesului-verbal și actului comisiei întocmite la 27 aprilie 2015, deoarece acestea conțineau concluzii ilegale, eronate și lipsite de suport juridic, scrise inclusiv și din numele lui Iurie Proțap, fapt ce nu corespunde adevărului.

Invocă reclamantul că a sesizat administratorul interimar despre neregulile depistate și motivul refuzului semnării procesului-verbal și a actului comisiei, însă ultimul l-a amenințat cu eliberarea din funcție în caz că nu va semna actele.

Suplimentar, menționează că prin ordinul nr. 31 emis de ÎS „Portul Fluvial Ungheni” la 09 iulie 2015, a fost sancționat disciplinar cu muștrare pentru încălcarea disciplinei muncii prin neexecutarea obligațiilor de serviciu, pe motivul imposibilității executării ordinului nr. 27.

La caz, decelează că temeiul sancționării disciplinare a servit imposibilitatea executării ordinului nr. 27 din 05 iunie 2015 prin care administratorul interimar al ÎS „Portul Fluvial Ungheni” a obligat juriconsultul Iurie Proțap să efectueze un control economico-financiar, și anume retribuirea și plata muncii prestate, a activității secretarului Consiliului de administrare a întreprinderii, funcție deținută prin cumul de către contabilul-șef Irina Starciuc.

Afirmă reclamantul că nu este de acord cu sancțiunea disciplinară aplicată, deoarece conform contractului individual de muncă și fișei de post, în atribuțiile sale de serviciu nu intră efectuarea controalelor economico-financiare, cu excepția aprecierilor legale a concluziilor controalelor date efectuate în cadrul întreprinderii. Astfel, prin demersul nr. 21 din 08 iunie 2015 adresat administratorului interimar și președintelui consiliului de administrare a întreprinderii, a refuzat executarea ordinului nr. 27 din 05 iunie 2015.

Susține reclamantul că prin emiterea ordinelor de sancționare disciplinară i s-a lezat cinstea și onoarea, circumstanțe care au dus la agravarea stării de sănătate, fapt confirmat prin certificatul de concediu medical seria 10 nr. 381785, potrivit căruia s-a aflat în concediu medical în perioada 24 iunie 2015 – 08 iulie 2015.

Solicită admiterea cererii, anularea ordinelor de aplicare a sancțiunilor disciplinare nr. 26 și nr. 31 emise de ÎS „Portul Fluvial Ungheni” la 04 iunie 2015 și respectiv la 09 iulie 2015, precum și încasarea din contul ÎS „Portul Fluvial Ungheni” în beneficiul său suma de 100 000 de lei cu titlu de reparare a prejudiciului moral (f.d. 4 vol. I).

La 20 octombrie 2015, Iurie Proțap a depus cerere de chemare în judecată împotriva ÎS „Portul Fluvial Ungheni” cu privire la anularea ordinului de concediere, restabilirea în funcția anterior deținută, încasarea salariului pentru absența forțată de la muncă și repararea prejudiciului moral (f.d. 3-4 volum fără număr).

În motivarea acțiunii menționează că prin ordinul nr. 97 emis de ÎS „Portul Fluvial Ungheni” la 29 septembrie 2015, a fost eliberat din funcția de juriconsult, în baza art. 86 alin. (1) lit. g) din Codul muncii, pe motiv că la 28 septembrie 2015 s-a prezentat la locul de muncă cu întârziere de două ore și pentru încălcarea repetată, pe parcursul unui an, a obligațiilor de muncă, dacă anterior au fost aplicate sancțiuni disciplinare.

Conform ordinului nr. 97 din 29 septembrie 2015, temei pentru concedierea sa a servit faptul că la 28 septembrie 2015, s-a prezentat la locul de muncă după pauza

de masă, cu întârziere de două ore. Totodată, pe parcursul anului 2015, angajatul Iurie Proțap a fost sancționat disciplinar de două ori prin ordinele nr. 26 din 04 iunie 2015 și nr. 31 din 09 iulie 2015.

La caz, reclamantul susține că, a contestat în instanța de judecată ordinele cu privire la aplicarea sancțiunilor disciplinare nr. 26 din 04 iunie 2015 și nr. 31 din 09 iulie 2015.

Relevă reclamantul că angajatorul, contrar prevederilor art. 208 din Codul muncii, la emiterea ordinului nr. 97 din 29 septembrie 2015 nu a solicitat explicație în scris din partea salariatului și nu a organizat anchetă de serviciu. Mai mult decât atât, nu i-a adus la cunoștință ordinul de eliberare din funcție.

La fel, reclamantul consideră că angajatorul a încălcat prevederile art. 86 alin.(2) din Codul muncii, deoarece a emis ordinul de concediere în perioada când salariatul se afla în concediu medical, fapt confirmat prin certificatul de concediu medical seria XXXXX eliberat pentru perioada 29 septembrie 2015 – 26 octombrie 2015.

Astfel, invocă faptul că prin emiterea ordinului dat, i-a afectat reclamantului poziția în colectiv, i s-a lezat cinstea, demnitatea și reputația profesională, deoarece ultimul activează în calitate de jurist mai mult de 40 ani.

Solicită admiterea acțiunii, a anula ca fiind ilegal ordinul de concediere nr. 97 emis de ÎS „Portul Fluvial Ungheni” la 29 septembrie 2015; restabilirea sa în funcția deținută de jurisconsult conform contractului individual de muncă nr. 10/12 din 01 iunie 2012; încasarea din contul pârâtului salariul pentru absența forțată de la muncă pentru perioada 29 septembrie 2015 până la examinarea cauzei în fond; încasarea din contul pârâtului a sumei de 100 000 de lei, cu titlu de reparare a prejudiciului moral cauzat prin privarea ilegală de posibilitatea de a munci; și repararea prejudiciului material în mărime de trei salarii lunare a funcției de jurisconsult a ÎS „Portul Fluvial Ungheni” cu indemnizațiile corespunzătoare (f.d. 4 volum fără număr).

Prin încheierea Judecătorei Ungheni din 22 octombrie 2015 (f.d. 39-40 vol. I) s-a conexas într-un singur proces cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Iurie Proțap împotriva ÎS „Portul Fluvial Ungheni” cu privire la anularea ordinelor de sancționare și repararea prejudiciului moral, cu cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Iurie Proțap împotriva ÎS „Portul Fluvial Ungheni” cu privire la anularea ordinului de concediere, restabilirea în funcție anterior deținută, încasarea salariului pentru absența forțată de la muncă și repararea prejudiciului material și moral.

Prin hotărârea Judecătorei Ungheni din 24 decembrie 2015 (f.d. 76, 80-93 vol.I) s-au anulat ca fiind ilegale ordinele de aplicare a sancțiunilor disciplinare nr.26 din 04 iunie 2015 și nr. 31 din 09 iulie 2015 emise de administrația ÎS „Portul Fluvial Ungheni” în privința lui Iurie Proțap; s-a anulat ca fiind ilegal ordinul de concediere a lui Iurie Proțap nr. 97 din 29 septembrie 2015 emis de administrația ÎS „Portul Fluvial Ungheni”; s-a restabilit în funcția deținută de jurisconsult conform contractului individual de muncă 10/12 din 01 iunie 2012 Iurie Proțap și s-a încasat de la ÎS „Portul Fluvial Ungheni” pentru lipsa forțată de la lucru salariul din data de 29 septembrie 2015 și pînă la data de 24 decembrie 2015 în mărime de 10884 de lei; s-a încasat de la ÎS „Portul Fluvial Ungheni”, în beneficiul lui Iurie Proțap

prejudiciul moral în sumă de 3 000 de lei. Totodată, s-a dispus executarea imediată a hotărârii în partea restabilirii în serviciu a lui Iurie Proțap și încasarea unui salariu mediu lunar în mărime de 3 842 de lei.

În susținerea soluției pronunțate, prima instanță a reținut că la emiterea ordinelor de sancționare din 04 iunie 2015 și 09 iulie 2015 s-au încălcat prevederile art. 210 din Codul muncii, în partea neonorării de către angajator a obligației de a explica salariatului modalitatea de atac a ordinelor respective și, prin faptul că a făcut trimitere la comisia de conciliere a întreprinderii, a indus angajatul în eroare.

Succesiv, instanța inferioară a constatat că potrivit certificatului medical nr. XXXXX, Iurie Proțap se afla în concediu medical. Prin urmare, ordinul de concediere a lui Iurie Proțap a fost emis în contradicție cu prevederile art. 85 alin. (2) din Codul muncii, care statuează că nu se admite concedierea salariatului în perioada aflării lui în concediu medical, și cu prevederile art. 81 din Codul muncii, deoarece nu a fost adus la cunoștință sub semnătură angajatului Iurie Proțap.

În concluzie prima instanță a menționat că toate circumstanțele expuse în actele de verificare a activității reclamantului în cadrul ÎS „Portul Fluvial Ungheni”, inclusiv ordinul de concediere, sunt o relatare a unor împrejurări care se pretind că au avut loc, dar care nu dovedesc încălcarea obligațiilor de serviciu în mod direct de către reclamant, circumstanțe care nu sunt imputabile ultimului. Or, caracterul neîndeplinirii obligațiilor de serviciu de către reclamant nu a putut fi probat în mod legal de către pârât.

Prin decizia Curții de Apel Bălți din 14 aprilie 2016 (f.d. 140, 141-146 recto-verso vol. I) s-a respins apelul declarat de ÎS „Portul Fluvial Ungheni” și s-a menținut hotărârea Judecătoriei Ungheni din 24 decembrie 2015.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 28 septembrie 2016 (f.d. 180-188 vol. I) s-a admis recursul declarat de către ÎS „Portul Fluvial Ungheni”, s-a casat integral decizia Curții de Apel Bălți din 14 aprilie 2016 și s-a restituit cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecători.

Prin decizia Curții de Apel Bălți din 11 mai 2017 (f.d. 15, 16-27 vol. II) s-a admis apelul declarat de ÎS „Portul Fluvial Ungheni”, s-a modificat hotărârea Judecătoriei Ungheni din 24 decembrie 2015 și s-a încasat prejudiciul moral în loc de 3 000 de lei suma de 3 842 de lei, în rest hotărârea s-a menținut fără modificări.

În susținerea soluției pronunțate, instanța de apel a reținut că prima instanță corect a ajuns la concluzia de a încasa prejudiciul moral de la ÎS „Portul fluvial Ungheni” pentru acțiunile sale față de Iurie Proțap. Însă, instanța de apel a conchis că în loc de suma de 3 000 de lei urmează a fi încasată suma de 3 842 de lei – mărimea unui salariu mediu, sumă apreciată ca fiind echitabilă în comparație cu durata în care Iurie Proțap a fost privat ilegal de posibilitatea de a munci.

La 03 august 2017, ÎS „Portul Fluvial Ungheni” a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 11 mai 2017, solicitând admiterea recursului și casarea deciziei recurate și a hotărârii judecătorei primei instanțe, cu pronunțarea unei hotărâri noi în sensul respingerii acțiunii ca fiind nefondate (f.d. 32-38 vol. II).

În motivarea recursului a reiterat motivele de fapt ce țin de fondul cauzei și a invocat că, rejudecând cauza, instanța de apel nu a ținut cont de decizia Curții Supreme de Justiție din 28 septembrie 2016, prin care s-a restituit cauza spre rejudecare și, respectiv, nu a dat apreciere fișei de post a intimatului și actului

Inspecției Financiare a Ministerului Finanțelor din 09 octombrie 2015, cât și nu a concretizat în ce constă pretenția lui Iurie Proțap cu privire la repararea prejudiciului material.

Suplimentar, susține că, în speță, instanțele inferioare au soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces. Astfel, prin ordinul nr.26 emis de către ÎS „Portul fluvial Ungheni” la 04 iulie 2015, a fost sancționat și contabilul șef al ÎS „Portul fluvial Ungheni”, Irina Starciuc, iar instanțele inferioare au anulat ordinul de sancționare disciplinară fără a o atrage în proces.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 23 noiembrie 2017, recursul declarat de ÎS „Portul Fluvial Ungheni” s-a considerat admisibil.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursul declarat de întreprinderea de stat „Portul Fluvial Ungheni” urmează a fi admis, casată decizia Curții de Apel Bălți din 11 mai 2017 și restituirea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată, pentru următoarele motive.

Potrivit art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Articolul 444 din Codul de procedură civilă consemnează că, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Materialele cauzei atestă că, prin hotărârea Judecătoriei Ungheni din 24 decembrie 2015 (f.d. 76, 80-93 vol.I) s-au anulat ca fiind ilegale ordinele de aplicare a sancțiunilor disciplinare nr.26 din 04 iunie 2015 și nr. 31 din 09 iulie 2015 emise de administrația ÎS „Portul Fluvial Ungheni” în privința lui Iurie Proțap; s-a anulat ca fiind ilegal ordinul de concediere a lui Iurie Proțap nr. 97 din 29 septembrie 2015 emis de administrația ÎS „Portul Fluvial Ungheni”; s-a restabilit în funcția deținută de juriconsult conform contractului individual de muncă 10/12 din 01 iunie 2012 pe Iurie Proțap și s-a încasat de la ÎS „Portul Fluvial Ungheni” pentru lipsa forțată de la lucru salariul din data de 29 septembrie 2015 și până la data de 24 decembrie 2015 în mărime de 10884 de lei; s-a încasat de la ÎS „Portul Fluvial Ungheni”, în beneficiul lui Iurie Proțap prejudiciul moral în sumă de 3 000 de lei. Totodată, s-a dispus executarea imediată a hotărârii în partea restabilirii în serviciu a lui Iurie Proțap și încasarea unui salariu mediu lunar în mărime de 3 842 de lei.

Prin decizia Curții de Apel Bălți din 14 aprilie 2016 (f.d. 140, 141-146 recto-verso vol. I) s-a respins apelul declarat de ÎS „Portul Fluvial Ungheni” și s-a menținut hotărârea Judecătoriei Ungheni din 24 decembrie 2015.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 28 septembrie 2016 (f.d. 180-188 vol. I) s-a admis recursul declarat de către ÎS „Portul Fluvial Ungheni”, s-a casat integral decizia Curții de Apel Bălți din 14 aprilie 2016 și s-a restituit cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecători.

Succesiv, prin decizia Curții de Apel Bălți din 11 mai 2017 (f.d. 15, 16-27

vol.II) s-a admis apelul declarat de ÎS „Portul Fluvial Ungheni” și s-a modificat hotărârea Judecătoriei Ungheni din 24 decembrie 2015 în partea prejudiciului moral, majorându-se cuantumul sumei încasare din contul ÎS „Portul Fluvial Ungheni” în beneficiul lui Iurie Proțap cu titlu de reparare a prejudiciului moral de la 3 000 de lei suma la 3 842 de lei, în rest menținându-se fără modificări hotărârea Judecătoriei Ungheni din 24 decembrie 2015.

La caz, Colegiul decelează că, deși, prin decizia Curții Supreme de Justiție din 14 aprilie 2016 s-a admis recursul declarat de către ÎS „Portul Fluvial Ungheni”, s-a casat integral decizia Curții de Apel Bălți din 14 aprilie 2016 și s-a restituit cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecători, întru analizarea fiecărei sarcini și atribuții de serviciu din compartimentul II din fișa de post a jurisconsultului, cu aprecierea faptului dacă însărcinarea dată lui Iurie Proțap prin ordinele nr. 16 din 24 aprilie 2015 și nr. 27 din 05 iunie 2015 ținea sau nu de competența juristului, rejudecând cauza, instanța de apel a omis în mod repetat să elucideze aceste circumstanțe.

Or, analizând memoriul deciziei supuse examenului legalității se atestă că, acesta nu conține o analiză complexă a fiecărei sarcini și atribuții de serviciu din compartimentul II din fișa de post a jurisconsultului, cu o apreciere a faptului dacă ține sau nu de competența acestuia însărcinarea dată prin ordinele nr. 16 din 24 aprilie 2015 și nr. 27 din 05 iunie 2015 cu privire la efectuarea analizei din punct de vedere legal a contractelor și actelor juridice încheiate de către ÎS „Portul Fluvial Ungheni” și a circumstanțelor în care s-a produs ridicarea unui salariu suplimentar de către contabilul-șef Irina Starciuc.

Astfel, instanța de recurs constată că, la rejudecarea cauzei, instanța de apel nu a constatat și elucidat toate circumstanțele importante pentru justa soluționare a disensiunii, fapt care în esență a dus la adoptarea unei soluții dictată de concluzii nemotivate.

Cu titlu succesiv, Colegiul desprinde că prin decizia Curții de Apel Bălți din 11 mai 2017 (f.d. 15, 16-27 vol. II) s-a admis apelul declarat de ÎS „Portul Fluvial Ungheni” și s-a modificat hotărârea Judecătoriei Ungheni din 24 decembrie 2015 în partea prejudiciului moral, majorându-se cuantumul sumei încasare din contul ÎS „Portul Fluvial Ungheni” în beneficiul lui Iurie Proțap cu titlu de reparare a prejudiciului moral de la 3 000 de lei suma la 3 842 de lei, în rest menținându-se fără modificări hotărârea Judecătoriei Ungheni din 24 decembrie 2015.

Remarcabil este faptul că întru consolidarea soluției adoptate, instanța de apel a reținut că „[...] prima instanță corect a ajuns la concluzia de a încasa prejudiciul moral de la ÎS „Portul fluvial Ungheni” pentru acțiunile sale față de Iurie Proțap. Însă, instanța de apel a conchis că în loc de suma de 3 000 de lei urmează a fi încasată suma de 3 842 de lei – mărimea unui salariu mediu, sumă apreciată ca fiind echitabilă în comparație cu durata în care Iurie Proțap a fost privat ilegal de posibilitatea de a munci [...]”.

Verificând legalitatea deciziei Curții de Apel Bălți din 11 mai 2017, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție desprinde că aceasta a fost emisă cu încălcarea normelor de drept procedural, deoarece la adoptarea soluției sale, instanța inferioară a ignorat principiul *non reformatio in pejus*, potrivit căruia folosirea unei căi de atac nu poate crea, pentru

partea care a exercitat-o, o situație mai grea decât aceea din hotărârea atacată.

La caz, Colegiul profilează că doctrina procesuală civilă instituie reguli generale și importante cu privire la exercitarea căilor de atac, una dintre care fiind neagravarea situației în propria cale de atac (*non reformatio in pejus*). Potrivit acestei reguli, părții care a exercitat calea de atac nu i se poate crea o situație mai dificilă decât cea din hotărârea atacată cu apel sau, după caz, recurs, cu excepția cazurilor când acesta consimte sau hotărârea este atacată și de alți participanți la proces.

Astfel, în conformitate cu prevederile art. 373 alin. (6) din Codul de procedură civilă, apelantului nu i se poate crea în propria cale de atac o situație mai dificilă decât aceea din hotărârea atacată cu apel, cu excepția cazurilor când consimte și când hotărârea este atacată și de alți participanți la proces.

Instanța de recurs opinează că, legiuitorul a fundamentat principiul *non reformatio in pejus* cu titlu de garanție a dreptului la apărare judiciară a participanților la proces. Or, în absența acestui principiu, participanții la proces, cunoscând posibilitatea înrăutățirii situației lor, ar putea fi determinați să renunțe la atacarea hotărârii pentru a nu-și asuma un risc, chiar dacă hotărârea este ilegală sau neîntemeiată.

Conform doctrinei de specialitate, excepție a principiului enunțat se regăsește în cazul în care partea care a exercitat calea de atac este de acord cu înrăutățirea situației sale sau când hotărârea este atacată și de alți participanți la proces. În cel din urmă caz înrăutățirea situației părții care a exercitat calea de atac va avea loc ca urmare a respingerii apelului sau după caz a recursului lui și admiterii căii de atac exercitate de partea adversă.

Altă excepție de la aplicarea principiului *non reformatio in pejus* fiind impusă de situația când nu poate fi menținută o hotărâre judecătorească pronunțată cu încălcarea normelor imperative, ceea ce ar contravine principiului legalității în procesul civil.

În corolar, Colegiul deduce că instanța investită cu controlul judiciar poate să înrăutățească situația părții care a exercitat calea de atac doar în cazurile: 1) când partea care a exercitat calea de atac este de acord cu înrăutățirea situației sale; 2) când hotărârea este atacată și de alți participanți la proces; 3) invocării din oficiu a încălcărilor normelor de drept procedural.

Analizând memoriul care a format poziția instanței de apel cu privire la soluția adoptată și coroborându-l la materialele cauzei, instanța de recurs constată că, în cazul dedus judecății, instanța investită cu controlul judiciar în ordine de apel, în lipsa unui temei legal, a înrăutățit situația părții care a exercitat această cale de atac, și anume ÎS „Portul fluvial Ungheni”.

Or, din conținutul procesului-verbal al ședinței de judecată în ordine de apel (f.d.12-14 recto-verso vol. II), cât și din cuprinsul deciziei Curții de Apel Bălți din 11 mai 2017 (f.d. 15, 16-27 vol. II) se constată indubitabil că, în speță, calea de atac în ordine de apel împotriva hotărârii Judecătoriei Ungheni din 24 decembrie 2015 a fost exercitată doar de către ÎS „Portul fluvial Ungheni”. Prin urmare, circumstanța relevată exclude posibilitatea înrăutățirii situației ÎS „Portul fluvial Ungheni” în propria cale de atac în ordine de apel.

La fel, Colegiul notează că caracterul pretențiilor ÎS „Portul fluvial Ungheni” adresate instanței de apel prin cererea de apel (f.d. 103-108 vol. I), precum și conținutul explicațiilor întocmite în formă scrisă (f.d. 4-5, 6-10 vol. II) și conținutul

procesului-verbal al ședinței de judecată în ordine de apel (f.d. 12-14 recto-verso vol.II) certifică faptul că ÎS „Portul fluvial Ungheni” își exprimă dezacordul total cu soluția adoptată de către Judecătoria Ungheni prin hotărârea din 24 decembrie 2015 și solicită casarea acesteia, cu emiterea unei hotărâri noi în sensul respingerii integrale a pretențiilor lui Iurie Proțap formulate împotriva ÎS „Portul Fluvial Ungheni” cu privire la anularea ordinelor de sancționare disciplinară și repararea prejudiciului moral. Astfel, această conjunctură exceptează posibilitatea înrăutățirii situației ÎS „Portul fluvial Ungheni” în propria cale de atac.

Cu titlu subsidiar, instanța de recurs decelează că din cuprinsul actului judecătoresc de dispoziție supus examenului legalității nu rezultă invocarea, din oficiu, de către instanța de apel a încălcărilor normelor de drept procedural care ar permite aplicarea în speță a excepțiilor de la principiul *non reformatio in pejus*. Or, în consolidarea soluției adoptate, instanța de apel s-a limitat doar la aplicarea dispozițiilor art. 329 alin. (1) și (2) din Codul muncii, și constatând justetea soluției Judecătoria Ungheni cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat lui Iurie Proțap prin acțiunile angajatorului ÎS „Portul fluvial Ungheni”, a concluzionat necesitatea majorării sumei încasate de la ÎS „Portul fluvial Ungheni” în beneficiul lui Iurie Proțap, cu titlu de reparare a prejudiciului moral cauzat, de la 3 000 de lei la 3 842 de lei.

În această ordine de idei, coroborând circumstanțele constatate și expuse supra la normele legale precitate, Colegiul ajunge la concluzia că memoriul deciziei Curții de Apel Bălți din 11 mai 2017 nu certifică în mod clar substanța și legalitatea hotărârii judecătorești pronunțate, deoarece a fost adoptată cu aplicarea eronată a normelor procesuale civile și a principiului neagravării situației în propria cale de atac (*non reformatio in pejus*).

La acest capitol, instanța de recurs taxează că în conformitate cu art. 373 alin.(1) din Codul de procedură civilă coroborat cu dispozițiile art. 239 din Codul de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță, și adoptă o hotărâre judecătorească legală și întemeiată.

La capitolul legalității hotărârilor instanței de judecată, jurisprudența CtEDO în repetate rânduri a statuat necesitatea motivării hotărârilor instanței, unde funcția unei decizii motivate este să demonstreze părților că ele au fost auzite. Dreptul de a fi auzit include nu doar posibilitatea de a aduce argumente instanței, dar de asemenea o obligație corespunzătoare a instanței de a arăta, în motivarea sa, motivele pentru care anumite argumente au fost acceptate sau respinse. CtEDO a menționat că, este motivată în mod corespunzător o decizie care permite părților să facă uz efectiv de dreptul lor de a face apel (*Hirvisaari împotriva Finlande*).

CtEDO în practica sa constantă a menționat că, dreptul la un proces echitabil, garantat de art.6 §1 din Convenție, include printre altele dreptul părților de a prezenta observațiile pe care le consideră pertinente pentru cauza lor. Întrucât Convenția nu are drept scop garantarea unor drepturi teoretice sau iluzorii, ci drepturi concrete și efective (*Artico împotriva Italiei*), acest drept nu poate fi considerat efectiv decât dacă aceste observații sunt în mod real ascultate, adică în mod corect examinate de către instanța sesizată. Altfel spus, art. 6 implică mai ales în sarcina instanței obligația

de a proceda la un examen efectiv al mijloacelor, argumentelor și al elementelor de probă ale părților, cel puțin pentru a le aprecia relevanța (*Perez împotriva Franței, Van der Hurk împotriva Olandei*).

Or, conform avizului nr. 11 din 2008 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind calitatea hotărârilor judecătorești, o motivație și o analiză clară sunt cerințele fundamentale ale hotărârilor judecătorești și un aspect important al dreptului la un proces echitabil. Pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil, motivarea ar trebui să evedențieze, că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esențiale ce i-au fost prezentate.

Colegiul menționează că, art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului garantează dreptul justițiabilului la o hotărâre motivată sub aspectul instituirii obligației instanțelor de judecată de a-și argumenta hotărârile adoptate din perspectiva unei analize ample a circumstanțelor pricinii. Îndatorirea de a motiva coerent și unitar hotărârea sub aspectul tuturor cererilor, fără a exista contradicții între motivare și dispozitiv, constituie o garanție pentru justițiabili, în fața eventualului arbitrar judecătoresc, fiind singurul mijloc prin care se dă posibilitatea de a putea exercita un eficient control judiciar.

Instanța de recurs consemnează că, Codul de procedură civilă consacră principiul general după care orice hotărâre judecătorească trebuie să fie motivată și să reprezinte premisa pentru soluția din dispozitiv. Aceasta dispoziție este edictată atât în interesul unei bune administrări a justiției și încrederii ce trebuie să inspire justițiabililor, cât și pentru a se da instanțelor superioare posibilitatea de a controla judecata primelor instanțe.

Se reține că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți, ceea ce în speță lipsește.

Or, principiul procesului echitabil reclamă că hotărârea să fie motivată, justițiabilul având posibilitatea să cunoască motivele care l-au făcut pe judecător să adopte una sau altă soluție și să le conteste dacă sistemul prevedea o cale de atac împotriva acestei hotărâri, lipsa motivării unei decizii judiciare, punând în pericol dreptul la un proces echitabil (*Kaufland împotriva Belgiei*).

Instanța de recurs constată că în cazul dedus judecății este evident că constatările instanței de apel nu conțin o argumentare clară și bazată pe normele care guvernează litigiul, din care să rezulte procesul deliberării și adoptării soluției emise, deoarece instanța inferioară nu a evocat în actul judecătoresc de dispoziție adoptat concluziile în baza cărora a exclus aplicabilitatea în speță a principiului neagrării situației în propria cale de atac.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că, instanța de apel a emis o decizie neîntemeiată, dictată de concluzii nemotivate și a încălcat normele de drept procedural, iar lichidarea acestor lacune în cadrul procedurii de examinare în recurs nu este posibilă, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia necesității admiterii recursului declarat de întreprinderea de stat „Portul Fluvial Ungheni” și casării deciziei Curții de Apel Bălți din 11 mai 2017, cu restituirea cauzei spre rejudecare în Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanța inferioară urmează să țină cont de cele menționate, suportul probator prezent la materialele cauzei și reexaminând cauza să emită o hotărâre legală și întemeiată cu respectarea normelor de drept material și procedural pertinente speței.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e

Se admite recursul declarat de întreprinderea de stat „Portul Fluvial Ungheni”.

Se casează integral decizia Curții de Apel Bălți din 11 mai 2017 și se restituie cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Iurie Proțap împotriva întreprinderii de stat „Portul Fluvial Ungheni” cu privire la anularea ordinelor de sancționare disciplinară, restabilirea în funcția anterior deținută, încasarea salariului pentru absența forțată de la muncă și repararea prejudiciului moral, spre rejudecare în Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva

Maria Ghervas

Galina Stratulat

Mariana Pitic